

інші пісенні збірники, він розглядає почаївський Богогласник як результат вже усталеної традиції: «Порядок розміщення його [співаника 1773 р. — Б. К.] текстів виразно вказує на ту ж структурну модель, яка згодом слугувала при укладанні репертуару Богогласника»⁴.

Водночас співаник 1773 р. — перший друкований пісенник з нотами — дає можливість порівняти його тексти з пізнішими варіантами, зокрема з тими, які увійшли до почаївської антології. Словом, спостереження Юрія Медведика виявляють процес виникнення й функціонування українських духовних пісень як процес, що мав свої початки й свій розвиток. При цьому Ю. Медведик, слідом за М. Возняком, звертає увагу на ознаки авторства: «Їх [пісні. — Б. К.] об'єднує те, що вони були створені василями, датуються приблизно одним часом, у трьох поетичних текстах застосовано інципітний метод компонувань. За винятком нотних текстів двох перших пісень, до решти добиралися мелодії за існуючою традицією співу на *тон*»⁵. І якщо фрагмент нотного тексту стає лише художньою деталлю оформлення «Барокових духовних пісень Лемківщини», то перевиданням «Пісень до Почаївської Богородиці» зі словами й мелодіями заповідається новий етап вивчення українських духовних пісень, на якому зусилля різних дослідників об'єднуються з метою досягнення своєрідності цього поетичного й музичного жанру.

Богдана Криса

ВІДРОДЖЕННЯ АРТЕМА ВЕДЕЛЯ

З великої композиторської трійки — Березовський, Ведель, Бортнянський — лише останній прожив нормальне життя, хоч не мав змоги працювати на рідному ґрунті. Його обидва сучасники згасли ще в молодому віці, знесені фатальним політичним вітром доби.

Нещасливі умови праці А. Веделя (1767–1808) якраз у час народження переломної «Енеїди» І. Котляревського (1798) змусили композитора-співака до мовчанки, а через десять літ поневірянь музикотворець пішов із життя. З цієї творчої трійки саме Веделя вважав О. Кошиць найобдарованішим у контексті української національної музики. Він — чільний представник мистецького співу останньої чверті XVIII ст. Його твори втішалися незмінною популярністю і впливали на національне формування наступних композиторських кадрів до часів М. Лисенка і далі. У такому сильному композиторові царська і радянська влада вбачали неабияку загрозу, тому його спадщина не мала в імперії належного розголосу.

Усе ж мистецтво Веделя неможливо було замовчати; у другій половині XX століття його музику вже виконують знані неукраїнські хори, наприклад, Болгарії, а їх звукозаписи високо оцінює англійський журнал Gramo-Phone. У наш час уже відбуваються солідні наукові конференції про історико-культурне значення цього композитора¹, складено анотований каталог усіх відомих його творів².

Давні заборони, численні неавторизовані переписи та розпорошення його творів вимагають реставрування автентичних версій композитора. Цю історичну відповідальність взяв на себе відомий в Україні і діяспорі діяч українського хорового мистецтва Володимир Колесник (1928–1997). За його ініціативою було розпочато працю над автогра-

⁴ Ю. Медведик. Перший друкований збірник духовних пісень з нотами, *Пісні до Почаївської Богородиці*, с. 103.

⁵ Там само, с. 114.

¹ Постать Артема Веделя в історико-культурному контексті. [Збірка статей за матеріалами наукової конф. 28-30 жовтня 1997 р., Київ]. Упорядник Т. Гусарчук (Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського, вип. 11), Київ 2001, 138 с.

² Анотований покажчик творів Артема Веделя. Укладач Т. В. Гусарчук, Київ 1997, 36 с.

фами Веделя у Національній бібліотеці України ім. В. Вернадського в Києві, перекладено партитури для мішаного хору згідно з модерними ключами, опрацьовано тексти в перекладах на живу українську мову, додано підтексти транслітерації латинською абеткою. Із допомогою композитора З. Лавришина складено партитури на комп'ютері в Торонто.

Видавничий процес розпочався акцією збирання фондів на покриття коштів видання. На це позитивно відгукнулися Фондація Тисячоліття Хрещення України, українська Канадська Фондація ім. Т. Шевченка, Альбертська Фондація Мистецтва, владики обох наших церков, організації, установи і цілий ряд жертводавців, імена яких вміщені наприкінці книги.

Заходом Українського Музичного Товариства Альберти та комітету на чолі з диригенткою Марією Дитиняк при сприянні Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського та Національної музичної академії ім. П. Чайковського народилося перше повне видання автографів Веделя: Божественна Літургія св. Йоана Златоустого та 12 духовних хорових концертів (під редакцією В. Колесника, Київ—Едмонтон—Торонто 2000). 12 листопада 2000 року в Едмонтоні відбулась публічна презентація книги, яка, за словами доповідачки-музикознавця Олесі Талпаш, «сприятиме поширенню славетної музики Веделя та поставить її врешті на заслужене місце в історії української, як теж світової музичної спадщини».

У двох вступних статтях В. Колесник з'ясовує невідкладну потребу врешті отримати автентичного Веделя та вияснює принципи концертів, які треба відносити не тільки до суто обрядової церковної музики, але й до ширшого духовного репертуару концертного спрямування.

Стаття кандидата мистецтвознавства Тетяни Гусарчук (Київ) змальовує складні життєві умови Веделя, інформує про уцілілі рукописи композитора, як теж про численні їх переписи впродовж століть. Таке копіювання свідчило про пошану до автора, але чимраз більше віддаляло наступні покоління від його оригіналів. Т. Гусарчук описує сучасні студії автографів, проведені Василем Куком. Англійські переклади статей Т. Гусарчук та В. Колесника не лише точні, а вповні ідіоматичні для неукраїнського читача, музиканта (перекладачі: В. Чучман-Сергійчук, В. Мішалов, О. Талпаш).

Високу оцінку Антології дав музикознавець і композитор Ігор Соневицький (Нью-Йорк), порекомендувавши цю «фундаментальну працю, солідно опрацьовану». Ігор Соневицький, на думку історика О. Оглоблина, є автором першої справді наукової монографії про А. Веделя³.

³ І. Соневицький. Артем Ведель і його музична спадщина, Нью-Йорк 1966, 177 с.

Нова книга «Шедеври Української Класичної Духовної Музики: Артем Ведель (1767–1808)» утврджує Веделів дух. Це показове видання теж утривалює на нових і міцних основах стрункий собор вокально-хорового мистецтва України.

Роман Савицький